

Paratsetamool (S,P-Paracet)

Kliinilise keemia ja laboratoorse hematoloogia osakond

Paratsetamool (atsetaminofeen) on ravim, mis omab valuvaigistavat, palavikku alandavat ja väga nõrka põletikuvastast toimet. Paratsetamool imendub seedetraktist kergesti ja maksimaalne kontsentratsioon plasmas saabub 30–120 minutit pärast suukaudset manustamist. Paratsetamool jaotub peaaegu kõikidesse kudedesse, läbib ka platsentat ja eritub rinnapiima. Terapeutilistes annustes on seonduvus plasmavalkudega väike, üleannustamisel see suureneb. Ravim metaboliseeritakse maksas ja eritub uriiniga, põhiliselt glükuroniidina ja konjugeeritud sulfaatidena (vähem kui 5% eritub ka muutumatu kujul). Eliminatsiooni poolväärtusaeg on 1–4 tundi (maksa- ja neerufunktsiooni häirete korral, üleannustamisel ja vastündinutel on poolväärtusaeg pikem). Mürgistuste korral ei pruugi maksimaalne kontsentratsioon saabuda enne nelja tunni möödumist alates ravimi sattumisest organismi.

Üleannustamisel tekivad 24 tunni jooksul isutus, iiveldus, oksendamine, kõhuvalu. Peamine oht seisneb maksakahjustuse tekkes, mis võib ilmneda 24–48 (72) tunni jooksul. Võib tekkida metaboolne atsidoos, raske mürgistuse korral maksapuudulikkus, entsefalopaatia ja kooma. Maksakahjustuse riski suurendavad samaaegne paastumine või vähene söömine, alkoholi ja CYP450 indutseerivate ravimite tarvitamine. Võimalik on ka neerupuudulikkuse teke.

Uuritav materjal, selle võtmine, saatmine ja säilitamine

NB! Kui mürgistuse kahtluse korral võetakse proov vähem kui neli tundi paratsetamooli sissevõtmisest, tuleb võtta veel teine proov maksimaalse kontsentratsiooni saabumisajal.

Katsuti	Geeli ja hüübimisaktivaatoriga katsuti (punane kollase rõngaga või kollane kork) või geeliga LH-katsuti (roheline kollase rõngaga või heleroheline kork)
Säilivus	Seerum/plasma toatemperatuuril üks päev, +4 °C üks nädal, -20 °C 6 kuud

Analüüsi tegemise aeg: ööpäevaringselt

Analüüsimeetod: ensümaatiline fotomeetriline meetod

Referentsväärtused

Analüüsitulemuse hindamisel tuleb arvestada nii paratsetamooli kontsentratsiooni kui ka ravimi organismi sattumisest möödunud aega (kasutatakse spetsiaalseid nomogramme).

Terapeutiline	10–30 mg/L	Toksiline	> 150 (200) mg/L neli tundi peale ravimi manustamist > 100 mg/L kaheksa tundi peale ravimi manustamist > 50 mg/L 12 tundi peale ravimi manustamist
---------------	------------	-----------	--

Näidustus ja kliiniline tähendus

Paratsetamoolimürgistuse diagnostika. Antidoodi (N-atsetüültsüsteiin) manustamise vajaduse otsustamine ning patsiendi prognoosi hindamine paratsetamoolimürgistuse korral.

Ene Ora/Kaja Vaagen

Muudetud 07.03.2023